

# Unikátní české mumie

*Egyptské mumie nejsou jediné na světě. Dokonale mumifikovaná těla zemřelých lidí nalézáme prakticky všude – v Jižní i Severní Americe, v severní Africe, Evropě i Asii. Většina z nich se zachovala spíše shodou okolností, jen málokdy jde o uměle vyvolaný proces, jaký známe z Egypta. Podmínky pro mumifikaci (vysušení) těl zemřelých mohou vzniknout za určitých okolností i v místech, kde by je nikdo neočekával, např. v dobře větraných kryptách či sklepeních. Takové mumie se dochovaly i u nás – naleznete je Brně, Broumově či Klatovech.*

## BRNO – KAPUCÍNSKÉ MUMIE

### PŘÍRODNÍ MUMIFIKACE

Jednou z nejpozoruhodnějších turistických zajímavostí města Brna jsou nepochybně kapucínské mumie. Hrobka, v níž se nacházejí, leží pod kostelem Nalezení svatého Kříže. Vznikla v polovině 17. století úpravou sklepů měšťanských domů, které tu stály před založením kláštera. Proto se také v jednotlivých částech liší výška podlah i stropů.

Slavné kapucínské mumie však nevznikly záměrně. Nebožtíci nebyli nijak balzamováni. Jenom důmyslný systém větracích průduchů a vlastnosti podloží umožnily přirozenou mumifikaci. Postupné vysoušení těl mrtvých způsobilo, že těla si uchovala pokožku, znaky tělesné konstituce a dokonce i podobu a původní oděv. Krypta sloužila až do roku 1787, kdy výnos císaře Josefa II. zakázal pohřbívání ve městě.



### KDO TU LEŽÍ?

V kryptě byli pohřbíváni především kapucíni. Těm sloužila jako hrobka velká místnost pod hlavní lodí kostela. Ze 150 pochovaných těl se zachovalo 24 mumii. Mniši byli pochováni na zemi s dvěma cihlami pod hlavou, v prostém řádovém rouchu s růžencem ve zkřížených rukou. Bratr, který v řádu strávil více než padesát let, drží velký dřevěný kříž.

Místo posledního odpočinku tu však našli i příznivci a dobrodinci kláštera. Ti byli ovšem pochováni jinak, v barokních dřevěných rakvích. Celkem jich tu bylo pohřbeno kolem padesáti.

Nejznámějším z nich je slavný válečník a dobrodruh František svobodný pán Trenck, plukovník pandurů, kteří se pod jeho vedením stali postrachem bojišť. V roce 1872 zde byl pohřben v kovové rakvi se skleněným víkem. Nejstarší dochovanou mumii je tělo radního Jakuba Kuneše z Rosenthalu, pohřbené roku 1658.

Čestné místo náleží významnému brněnskému architektovi Mořici Grimovi, který zemřel roku 1757.



Podzemní hrobka pod klášteřem kapucínů byla od založení několikrát upravena a přestavována. V letech 1995–1998 dostala nový, externí vchod na levé straně kostela.

## KLATOVY – JEZUITSKÉ MUMIE

### SUŠENÉ MUMIE

Mumie v katakombách (spíše kryptě) pod jezuitským kostelem Neposkvrněného početí Panny Marie a sv. Ignáce v Klatovech vznikly přirozenou cestou



– vysoušením proudem vzduchu. K jejich uchování prý přispěly i bukové piliny a antisepticky působící chmelové šišťice, do nichž byla těla ukládána. Není však jisté, že k mumifikaci došlo záměrně. Žádné záznamy se o tom nenašly.

V té době sužovaly Evropu války a mor. Oběti byly i mezi bohatými měšťany a duchovními osobami. Jezuité

# Hana Podolská – symbol prvorepublikové elegance

*Česká Coco Chanel, jak se jí říkalo, oblékala filmové hvězdy, herečky Národního divadla, manželky prezidentů, a tak není divu, že věta „šiju u Podolské“ byla vizitkou těch, kteří chtěli být považováni za „lepší lidi“. Hedvábná visačka „Hana Podolska Prague“ měla tak magickou moc, že se aspoň jednou za život na ni snažily našetřit i ty, jejichž peněženka nebývala vždycky naditá, i když se musely kvůli tomu dlouho uskrovnovat. A pak šaty předávaly matky dcerám stejně jako třeba starožitný porcelán. Měly totiž takový styl a šarm, že byste je určitě s úspěchem mohli vzít do společnosti nebo na ples i dnes.*



Hana Podolská, 1933.

## RÁZNÁ JOHANNA

Johanna (ale od dětství jí říkali zkráceně Hana) Vošahlíková se narodila 16. května 1880 v Merkhausenu v Alsasku-Lotrinsku. Otec, architekt a stavitel František Vošahlík, jí však brzy zemřel a majetek na bezstarostné zaopatření bohužel rodině nezanechal. A tak si matka s výpomocí svého švagra otevřela v Praze krupařský krám a dceru dala vyučit švadlenou. Dílnu své mistrové ale Hana brzy opustila. A údajně ne zrovna v dobrém. Jednou prý byla na paní mistrovou malinko drzá, a tak jí šéfka přes ta její prostořeká ústa prostě jednu pleskla.

Hana byla povahy spíš prudší než „sedávej panenko v koutě“, okamžitě si sbalila svých pár fidlátek a zařídila si samostatnou živnost.

## ŠTASTNÉ MANŽELSTVÍ

Mladá Hana musela pomáhat matce živit sourozence, tak šila, pro koho se dalo. Osudovou změnou v životě bylo setkání s poměrně zámožným polským

šlechticem, akademickým malířem Viktorem Podolským, kterého si po krátké známosti vzala. S jeho finanční pomocí si v roce 1908 otevřela malou dílnu s honosným názvem Salon u pěti králů na nároží ulic Vyšehradské a Na Hrobci, kde zaměstnávala dvě švadleny. Protože se jí dařilo, brzy se přesunula do lukrativnějších prostor v centru Prahy. Nejprve do domu na rohu Jungmannovy a Vodičkovy ulice, a když se v roce 1914 s manželem přestěhovali do luxusního bytu ve čtvrtém patře budovaného paláce Lucerna, v roce 1915 do Lucerny přestěhovala i svůj módní ateliér. To už se do práce ateliéru zapojoval i manžel. S postupujícími lety se pak připojili i oba synové s manželkami.

## KVALITA A NADČASOVOST

Není divu, že firma prosperovala. Ke špičkové kvalitě modelů patřilo bezchybné řemeslné zpracování. Paní šéfovala osobně dohlížela na každou zkoušku,



Odpolední šaty ze salonu Hany Podolské z roku 1922.

# Svornost vítězí

Slovanské kmeny na našem území byly na počátku 7. století ještě samostatné, a občas bojovaly i mezi sebou. K tomu byly ještě podmaněny Avary, kterým musely odvádět poplatky. Franský kupec Sámo, který k nim v té době přijel se svým průvodem obchodovat, Slovany přesvědčil, aby se sjednotili, svou silnou vojenskou družinou, a především velitelskými schopnostmi jim pomohl nad Avary zvítězit.

Nechte nás na pokoji, my jsme taky Slované.

Slované, Neslované, na našem kmenovém území nám naši zvěř lovit nebudete.

Poplach, sousední kmen napadli cizinci!

Co je nám po tom, to je jejich problém.



Já jsem kupec Sámo. Vezu vám zboží z Franské říše. Máte něco na výměnu?

To je tím, že se mezi sebou pořád rvete a hádáte. Kdybyste táhli za jeden provaz, ubránili byste se doma Avarům, a třeba i Frankům.



Nic nemáme, všechno nám pobrali Avari.

Ať žijí spojené kmeny slovanské! Ale kdo bude vůdcem? Já! Ne, já! Ne, tebe poslouchat nebudem!



Kupec Sámo si vítězstvím nad Avary, o které se rozhodující mírou zasloužil, získal u Slovanů všeobecnou úctu. Vůdci jednotlivých kmenů, kteří nechtěli poslouchat jeden druhého, ho zvolili vládcem vojenského kmenového svazu. Nebyl to sice ještě skutečný stát, protože kmeny byly nadále značně samostatné, přesto však novodobí historikové tento svaz nazvali Sámova říše. Sámo vládl úspěšně, říši rozšiřoval a další kmenoví vládcí se k němu připojovali sami, až zabírala Sámova říše nejenom dnešní Čechy a Moravu, ale i části Slovenska a Bavorska.



**DOBÝVÁNÍ HRADŮ OD 15. STOL.**

Nástupem palných zbraní v 15. století se zcela změnila vojenská taktika, a tedy i dobývání opevněných míst. Rychle se rozvíjející dělostřelecké zbraně sice zatím měly jen podpůrnou funkci, brzo to však byla podpora zcela zásadní. Mohutné „těžké kusy“, moždíře a bombardy, měly sice malý dostřel (maximálně několik set metrů) a byly velmi nepřesné, dokázaly však jediným zásahem vyrazit bránu nebo několika zásahy na stejné místo zborit hradby. Střelného prachu se také začalo používat k ničení hradeb z malých podkopů.



Vedle starších typů zbraní najdeme na dobových vyobrazeních dobývání hradů a měst z 15. století také mohutná děla (bombardy a houfnice) a ruční palné zbraně (píšťaly a hákovnice).

*Palných zbraní ovšem používali i obránci. Jedna z nejrozšířenějších ručních palných zbraní se nazývá hákovnice, protože její dřevěná pažba byla opatřena kovovým hákem, který se zaklešl za hradby a zmírňoval zpětný ráz při výstřelu. V pevnostech se užívalo i děl, která zvyšovala*



Milovníci středověku berou svou zálibu někdy tak vážně, že staví třeba i náročné repliky dobývacích strojů, jako je tento katapult a dobývací věž.

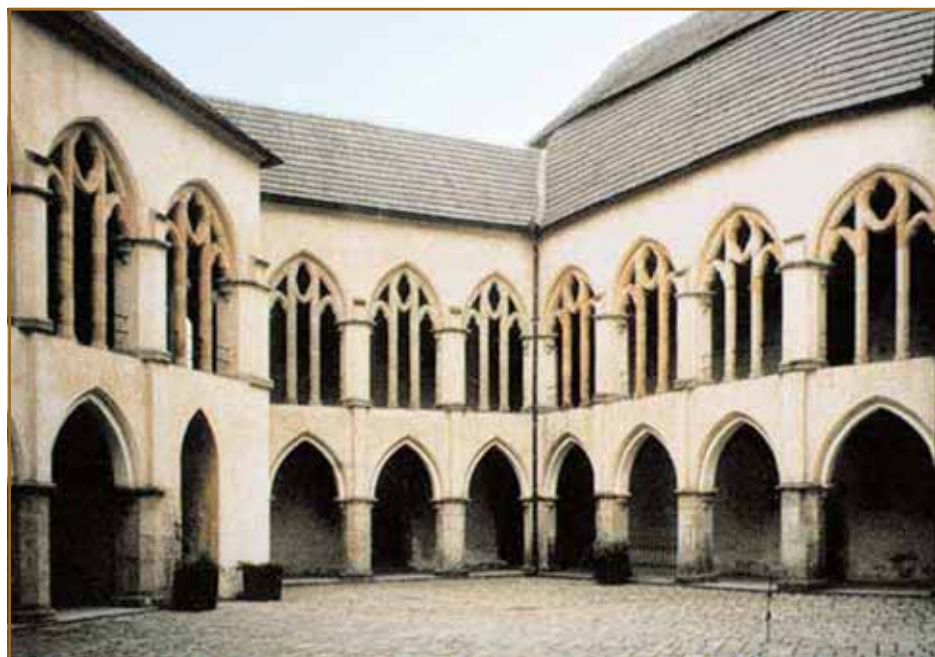
*vzdálenost, v níž se museli obléhatelé držet. Přesto však nástup děl znamenal znehodnocení většiny existujících hradů a vyžádal si jejich přestavby nebo výstavbu nových. Starší hrad byl obklopen novým,*

*nížším hradebním okruhem a mezera byla zaplněna zeminou (parkán). Takové opevnění odolávalo dělostřelbě a umožňovalo rozmístění děl obránců.*

*U ostrožních hradů byla často na přístupové špičce před vlastní hrad představena mohutná, několik metrů silná štítová zeď, která chránila před dělostřelbou vnitřní hrad. Na nejohroženějších stranách hradů (tedy také především před branou na přístupové straně) vyrostly barbakány, což byly jakési předsunuté dělostřelecké pevnůstky, a bateriové věže. Nová opevnění tvořily nízké sypané valy obezděné kamennou nebo cihlovou lícovou zdí, doplněné dělovými baštami (kulaté rondely, troj- nebo pětiúhelníkové raveliny) v pravidelných rozestupech. Nejdokonalejším dochovaným příkladem je opevnění pardubického zámku.*



Mohutná děla zvaná „těžké kusy“ (bombardy a moždíře) bořila hradby a vyvracela brány. Nevadilo ani, že první těžká děla byla nepohyblivá (v těžkých trámových lafetách postavených na místě), nepřesná, s dostřelem maximálně 500 m a dalo se z nich vystřelit tak dvakrát za den.



*Nádvoří královského hradu Zvíkova lemuji arkádové ochozy. Tento luxusní architektonický prvek byl v gotice vyhrazen pouze královským hradům. Na Zvíkově je ovšem tato část výsledkem novodobé rekonstrukce.*

**PŘEMĚNA V ZÁMEK**

Vývoj středověkého hradu dospěl k vrcholu na počátku 16. století, kdy se obytná část rozrůstá, obklopuje malé nádvoří a začíná se měnit v zámek, obrannou

funkci pak přebírají mohutné zemní valy s dělovými rondely. Dokonalou ukázkou je velkolepé pernštejnské sídlo v Pardubicích, jehož poslední vývojová fáze je už renesanční. ■



*Románská věž hradu Zvíkova získala jméno Markomanka, protože byla mylně datována do předpřemyslovského období.*

Převzato z knih *To nejzajímavější z českých hradů a zámků a Rytíři*, [www.rubico.cz](http://www.rubico.cz)



*Vysoké pec je zejména v nočním nasvícení velkolepou kulisou. Ve dne je pak pro návštěvníky mimořádně zajímavou muzejní expozicí. Lze na ni vyjet výtahem a také výhled z plošiny na vrcholu stojí za to.*

Založení Vítkovických železáren je úzce spjato s osobou F. X. Riepla, profesora na vídeňské polytechnice a odborného poradce pro hutnictví na olomouckém arcibiskupství. Byl tu materiál – kamenné uhlí – a byl tu odbyt – právě začala výstavba Severní dráhy Ferdinandovy.

Stavba první koksové vysoké pece v Rakousku-Uhersku byla zahájena roku 1931. Vítkovické železářny patřily v 19. století k nejmodernějším a největším nejen v Rakousku-Uhersku, ale i v Evropě.

## PŘEMĚNA AREÁLU

Po ukončení výroby železa (poslední od-pich proběhl v roce 1998) se uvažovalo i o demolici areálu. Zvítězil však názor, že tak významnou industriální památku je třeba zachovat a dát jí nový účel. Tak vznikl projekt přeměny areálu k účelům kulturním a edukačním. Roku 2009 získal projekt půlmiliardovou dotaci z prostředků Evropské unie a České republiky. První část projektu byla dokončena v roce 2012. Zpřístupněny byly tři objekty: vysoká pec č. 1, plynojem a budova VI. energetické ústředny.



*V obrovském zvonu někdejšího plynojemu je umístěn krásný sál s kapacitou 1500 osob.*

Autorem projektu je architekt Josef Pleskot. Jeho úpravy citlivě doplňují industriální architekturu o prvky nezbytné k muzejnímu a kulturnímu provozu. Nejvýraznějším architektonickým počinem je unikátní přestavba plynojemu. Jeho obrovský zvon byl vyzvednut o 1 492 cm. Do něj byl umístěn sál pro 1 500 návštěvníků a ve vzniklém prostoru vestavba zahrnující konferenční sály, foyer s kavárnou, šatnu a galerii. Objekt nazvaný Gong byl otevřen v květnu 2012. Zatěžkávací zkouškou ještě nedokončeného areálu byl hudební festival Colours of Ostrava, kdy se sem sjelo přes 30 000 návštěvníků.

## BUDOUCNOST

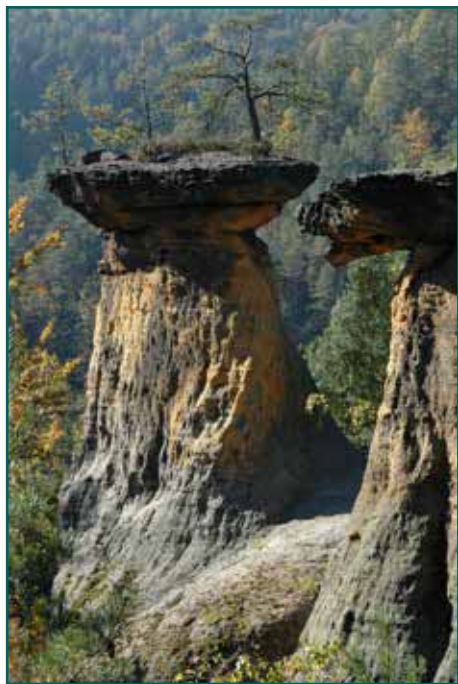
Celý projekt je však ještě mnohem rozsáhlejší. Na podzim roku 2014 bude dokončena novostavba expozice Svět techniky – Science and Technology Centrum. Práce mají pokračovat obnovou ulice Ruské a zpřístupněním Lanek Parku. Uvažuje se i o umístění krajské knihovny do objektu bývalé koksovny či o výstavbě vysokoškolského kampusu.

Ve finále bude Dolní oblast Vítkovice jakousi městskou čtvrtí, do jejíhož efektního prostředí budou soustředěny kulturní a edukační funkce. Velkorysost této koncepce dává záměru evropský rozměr a význam. ■



*Budova šesté energetické ústředny ukrývá interaktivní technické muzeum a výukové zázemí.*

# Pozapomenutá místa



## NAKOUKNUTÍ POD POKLIČKY (KOKOŘÍNSKO, STŘEDOČESKÝ KRAJ)

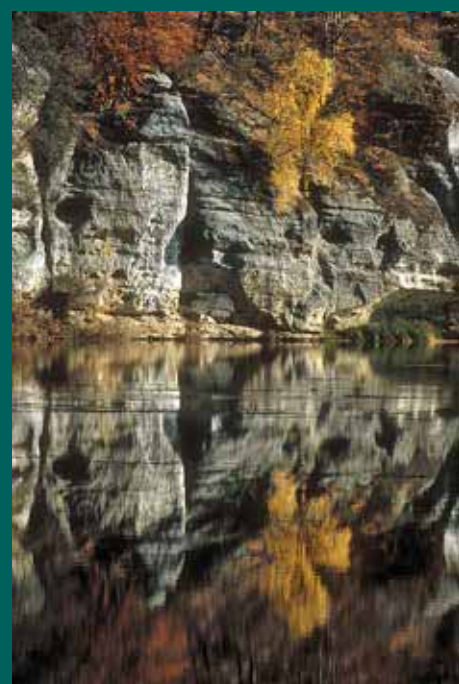
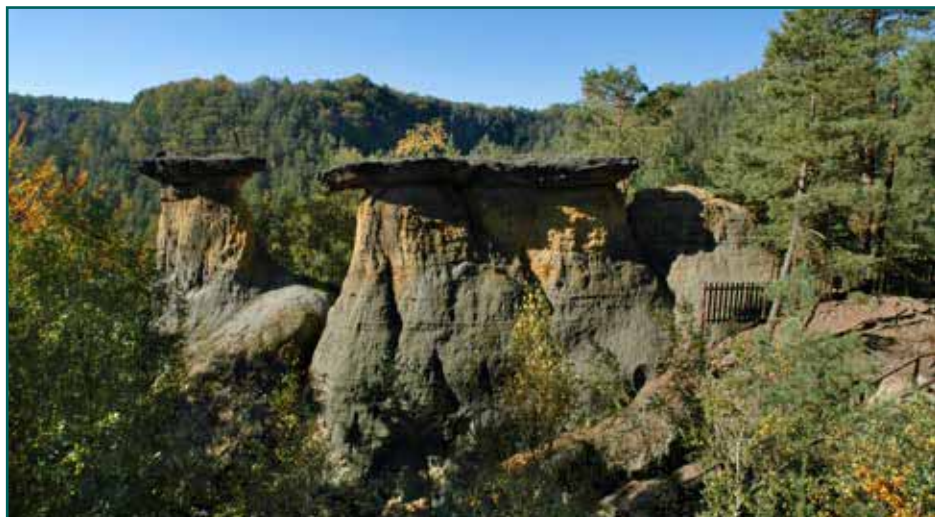
### JAK VZNIKAJÍ „POKLIČKY“

O tom, že se pokličky nemusí nacházet vždy jen v kuchyni, se přesvědčíme, když se vypravíme na Kokořínsko. Tady můžeme na dvou místech navštívit turisticky velice atraktivní skalní útvary zvané pokličky. V geomorfologii se tak označují desky tvrdé horniny, spočívající

na podstavci z mnohem měkčí horniny, která snáze podléhá zvětrávání. Na Kokořínsku jsou střednězrné až hrubozrné pískovce překryty vrstvou odolných železitých pískovců až slepenců.

### MŠENSKÉ POKLIČKY

První lokalita, na které najdeme krásně vyvinuté pokličky, se nachází nad Kokořínským dolem nedaleko od vstupu do rokle Močidlo. K tzv. Mšenským pokličkám vystoupáme po dřevěných schodech po modré značce. Největší z nich si povšimneme hned vedle schodiště vedoucího na vyhlídku. Poklička má rozměry přibližně 6 x 5 x 1,5 metru a výška celého útvaru dosahuje asi 12 metrů. Na bocích pískovcových věží si můžeme povšimnout dalších forem mikroreliefu podmíněných selektivním zvětráváním, jako jsou voštiny nebo římsy. V blízkém okolí pak jistě objevíme další útvary, které jsou teprve v zárodečném stadiu pokliček. Časem se z nich vyvinou opravdové pokličky, které nahradí ty dnešní. Ty se totiž postupem času vlivem pokračujícího zvětrávání měkčích noh zřítí – pozůstatky takto zřícených pokliček můžeme v Kokořínském dole rovněž objevit. Poměrně hojně turisticky navštěvované Mšenské pokličky jsou chráněny v rámci přírodní rezervace Kokořínský důl.



### ZAJÍMAVOSTI V OKOLÍ

**CINIBULKOVA STEZKA** – 9 km dlouhý okruh vedoucí ze Mšena, na jehož trase se nachází řada atraktivních míst. Patří mezi ně umělá jeskyně *Obraznice* o rozměrech 5 x 2 metrů a výšce 1,8 metrů, ve které se údajně za třicetileté války ukrývaly obrazy a cenné předměty před loupeživými Švédy. Také v ní jistou dobu sídlil poustevník. Přímo proti vchodu se nachází reliéf kříže, dovnitř vede asi 2,5 metru dlouhá chodba. Jinou pozoruhodností je skalní *Bludiště* nebo *Prolezovačky*. Stezka nás zavede i k *Obří hlavě* a *Žábě*, uvidíme zbytky Švédského valu vystavěného švédskými vojsky nebo *Průsečnou skálu*, ve které byla ve středověku prorážena vozová cesta.

**KOKOŘÍN** – jeden z nejznámějších českých hradů, který se zapsal do historie tím, že se jedná o první komplexně pojatou záchranu středověké zříceniny v Čechách a její zpřístupnění veřejnosti. Roku 2006 se navrátil do rukou dědiců posledních majitelů z rodu Špačků.

### JESTŘEBICKÉ POKLIČKY

Druhá lokalita, tzv. Jestřebické pokličky, leží o necelý kilometr vzdušnou čarou severněji. Na rozdíl od známějších Mšenských pokliček jsou hůře dostupné a netěší se tak velkému zájmu návštěvníků. Jejich krásu si vychutnáme zejména v zimním období, kdy nejsou zarostlé vegetací. Když se vydáme Vojtěšským dolem po zelené značce spojující Vojtěchov s Jestřebicemi, nemůžeme je minout, zvláště když k nim vede značená odbočka. Tady na horní hraně Vojtěšského dolu spatříme několik skalních věží ukončených výraznými pokličkami v různém stadiu vývoje. Podobně jako v okolí Mšenských pokliček i zde nalezneme v okolí zárodečná stadia dalších pokliček. Rovněž tato lokalita je chráněna v rámci přírodní rezervace Kokořínský důl.

## BESEDICKÉ, KLOKOČSKÉ A BETLÉMSKÉ SKÁLY

Na severu oblasti Českého ráje nad údolím Jizery leží několik skalních komplexů. Mezi nejpečněji patří Besedické skály tvořené skalními městy Besedické, Kalich (se skalní modlitebnou – útočištěm českých bratří v pobělohorském období) a Chléviště, které je nejrozsáhlejší a je plné úzkých soutěsek, puklinových jeskyní a průchodů ze zřícených skalních bloků.



*Skalní město Chléviště v Besednických skalách se vyznačuje množstvím úzkých soutěsek a výklenků.*



*Malebnou věž připomínající hlavu na tenkém krku spatří návštěvník také v Klokočských skalách.*



*V Klokočských skalách návštěvníka už z dálky upoutá dvoukilometrová skalní stěna.*

Výrazným útvarem Klokočských skal je dvoukilometrová skalní stěna nad vsí Klokočí. Na vrchol se lze dostat skalní rozsedlinou Klokočské průchody se sedmdesátimetrovým schodištěm, po kterém vedla už ve středověku kupecká cesta. Dalším lákadlem je pseudokrasová jeskyně Postojná (Amerika) v Zeleném dole, která je se svými rozměry 16 x 18 metrů největším podzemním prostorem v této oblasti a byla osídlena již lidem lužické kultury.

Na západě, asi 3 km od Turnova, navazuje menší skalní město Betlémské skály.

## PŘÍHRAZSKÉ SKÁLY

Na západě oblasti Českého ráje v blízkosti Mnichova Hradiště leží Příhrazská vrchovina se 178 skalními věžemi. V kaňonovitých údolích Krtola a Vlčí důl se nacházejí skalní brány, oblouky a jeskyně a také skalní hříby vznikající při uložení tvrdších vrstev na měkčích. Zajímavý je skalní útvar Kobylí hlava, místo s nejrozsáhlejším sesuvem půdy v Českém ráji nebo nejhlubší propast této oblasti.

Ve středověku zde stálo šest skalních hradů, při jejichž stavbě se kombinovalo tesání místností do skály s dřevěnými nadstavbami. Nejlépe dochovaný je Valečov, jehož budovy na strmé skále byly zděné. Oblast však bývá někdy nazývána podle jiného z nich Drábské světničky.



*Jižní vstup do Příhrazských skal střeží dobře dochovaná zřícenina hradu Valečova.*

Zde se zachovaly ve skalní věži dvě desítky vytesaných místností, průchody a schodiště někdejšího, jinak převážně dřevěného hradu. Posledním z trojice nejnavštěvovanějších je Klamorna nedaleko Drábských světniček, kde se zachovaly čtyři vytesané místnosti a vodní nádrž.

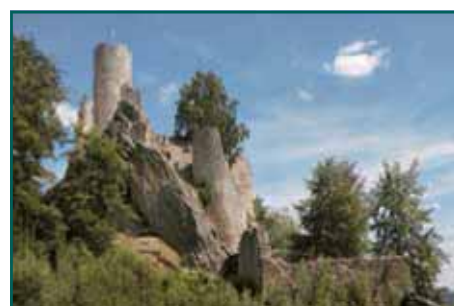
## MALOSKALSKO A SUCHÉ SKÁLY

Přímo nad obcí Malá Skála se tyčí od hladiny Jizery pískovcový Vranovský hřeben. Na něm jsou skromné pozůstatky gotického hradu Vranov, upravené na počátku 19. století na romantický



*Přímo proti Vranovskému hřebenu na opačném břehu Jizery ční z lesa rozeklané Suché skály.*

památník známých osobností Pantheon doplněný novogotickou kaplí. Hřeben se táhne směrem na západ až po zachvalejší zříceninu hradu Frýdštejn. Na protějším břehu Jizery se vypínají divoce rozeklané Suché skály.



*Na západním konci Vranovského hřebene se tyčí vysoká věž zachovalejší zříceniny hradu Frýdštejna.*